

haja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniki prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIX Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 19. OKTOBRA (OCT. 19), 1936 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 206 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

SOVJETSKA RUSIJA POSLALA STRELIVO V ŠPANIJO

Ohrana španske republike je zadeva vsega sveta

STALINOVA IZJAVA

Oso. Norveška, 17. okt. — Norveški parnik Bjørnøen, namenjen za municije, je včeraj odplul iz nekega ruskega pristanišča proti Španiji, se glasi poročilo norveškega telegrafskega biroja. Istočasno je norveški uradni urad naznanil, da v zvezi s španskimi regulacijami ne more ustaviti pošiljanja municij v Španijo.

"Norveška je strogo nevtralna, toda preprečiti ne more transportiranja municij na vojem parniku iz druge države," je izjavil zunanji urad. "Ona ni kršila nevtralnostnega dogovora, ker prevoz municij lahko ustavi le tista država, iz katere pristanišča je parnik odplul."

Nacistični list "Pittfolk" je si očitno objavil vest, da je parnik Bjørnøen došel v Severno Norveško. Ko se je oddaljil od Kristiansanda, norveškega pristanišča ob južnem obrežju, je nekaj dni nazaj, na kateri je bil novi kapitan, ki je nadomestil kapitana na norveškem parniku.

Moskva, 17. okt. — Zahteve ruskih delavcev, naj vlada zaščitno ljudsko armado v Španiji, so prisilile sovjetske oblasti na revizijo politike v zvezi s civilno vojno v Španiji, javijo opazovalci. Nekateri sovjetski uradniki so izjavili, da nimajo informacij, ali je norveški parnik, natrpan z municijami, odplul iz sovjetskega pristanišča v Španijo. Znanikali so poročili o pošiljanju municij v Španijo, da sovjetska vlada preko svojih kanalov pošilja municije v Španijo, da bi se borila proti Francovi vojski in otrokom branilcev španske republike.

London, 17. okt. — Clement Attlee, vodja laboritske opozicije v parlamentu, je včeraj izjavil, da bo cimprej ustavil pošiljanje orožja in streliva španskim rebelom. Eden je odgovoril, da se bo nevtralnostni odbor ponovno sestel na svoji seji prihodnji teden, na kateri bo razpravljalo o tem vprašanju. Laboriti so razkačeni, ker je lord Plymouth, načelnik nevtralnostnega odbora, odklonil zahtevo sovjetske vlade, naj takoj skliče sejo tega odbora.

Moskva, 17. okt. — Josef Stalin, sovjetski diktator, je pred kratkim izjavil, da bo civilne vojne v Španiji z izjavo, da bi moral ves svet podpirati maršalstvo vlado, ki vodi borbo za obranitev republike. V svoji izjavi o španski situaciji je Stalin kot glavni tajnik ruske komunistične stranke odgovoril na pozdrave španskih komunistov in ruskih komunistov.

"Delavsko ljudstvo Sovjetske Unije je zainteresirano v borbo, ki jo vodi madridska vlada in je v tem oziru že storilo svojo dolžnost," pravi Stalin. "Ono ne zaveda, da osvoboditev Španije ni privatna zadeva Španije, temveč naprednega človeštva vsakega sveta."

Stalin je s to izjavo pokazal, da se strinja z zahtevami ruskih delavcev, da sovjetska vlada podpre branilce španske republike. Delavske organizacije na svojih zborovanjih sprejemajo resolucije, ki pozivajo sovjetsko vlado, naj prisloži na pomoč madridski vladi pri zatiranju fašistične revolte. Poročajo, da Nemčija, Italija in Portugalska zalagajo rebele z orožjem in strelivom, čeprav so (Dolje na 3. strani.)

Domače vesti

Milwaukee, 17. okt. — Pri nesreči na ulični železnici pred nekaj dnevi sta bila poleg 21 drugih oseb lahko ranjena tudi rojaka Frank Rožič in Frank Semrad. — Joe Suban, samec, leži že mesec dni težko po bit. Nesrečo si je nakopal pri delu. Daje se nahajata v bolnišnici tudi Joe Tratnik in Frank Zorc. — Poročili so se te dni John Kušljan in Angeline Cieplewski, Frank Kobal in Esther Kilb ter William Košak in Gertrude Bodenhagen.

Vest iz zapada
V Flatwillowu, Mont., je umrla 62-letna Alojzija Sarko, roj. Bajt, doma iz Kamna. V Ameriki je bila 33 let in tu zapuščila moža, dva sinova, sedem hčera in brata. — Frank Milavec v Delagui, Colo., član društva 201 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je v Knežaku na Notranjskem umrl njegov oče Jožef Milavec v starosti 90 let. V Ameriki zapuščila dva sinova.

S polja radia
Chicago. — Zadnji četrtletni popis je bil s postaje WLS oddaja na radiodramo "Just Magazine Story", katero je spisala Mary Jugg, sotrudnica Prosvete in Mladinskega lista. Drama je bila dobro proizvedena.

Nova grobova v Penni
Dunlop, Pa. — Dne 10. t. m. je umrl za rakom Ambroz Zalar, doma iz Ravne pri Cerknici, ki je bil blizu 30 let član SNPJ. Zapuščal pet sinov in tri hčere.

— Dne 5. okt. je naglo umrl John Gazvoda, rojen v Dolžu pri Stopičah na Dolenjskem. Ni bil član nobenega podpornega društva in pogreb mu je okrepila rudarska unija.

Calumet, Mich. — Zadnji dnevi je umrl tukajšnji hrvaški pionir John Čičak, star 71 let. Okrog 45 let je rudaril v teh krajih. Zapuščal štiri sinove. — Poročila sta se Lawrence Tabor iz Lauriuma in Mary Downing iz Osceole.

Nemški nacija podpirajo Landona!

50,000 ameriških hitlerjevcev mobiliziranih

New York, 17. okt. — Fritz Kuhn, vodja Nemško-ameriške zveze, oficijelne organizacije nemških nacijev v Ameriki, je zadnje dni pozval članstvo te organizacije, 50,000 po številu, naj voli republikanskega kandidata Landona, ki je med vsemi kandidati najbolj simpatičen nampram nacistični Nemčiji.

Kuhn se sklicuje na članek v oficijelnem nacističnem glasilu "Beobachterju" v Berlinu, v katerem je apel na ameriške Nemce, naj podpirajo Landona, če hočejo sami sebi in Nemčiji dobro, "kajti vprašanje je, kako daleč pojde Rooseveltova administracija s svojimi levičarskimi tendencami, katere vodijo Združene države v združen komunistični blok".

Fritz Kuhn se je pred kratkim vrnil iz Nemčije, kjer je konferiral s kancelarjem Hitlerjem.

Unija jeklarskih delavcev dobila novega predsednika

Pittsburgh, Pa., 17. okt. — Eksekutiva Amalgamated Assn. of Iron, Steel & Tin Workers, unije jeklarskih in železarskih delavcev, je naznanila, da je bil B. F. Bennett iz Granite Cityja, Ill., izvoljen za predsednika organizacije. Nasledil bo Michaela F. Tighe, ki je bil na krmlu unije več let, 1. januarja prihodnjega leta.

FRANCIJA ZASEGLA TOVARNE ZA LETALA

Podržavljenje orožne in municijske industrije

MORNARSKA STAVKA KONČANA

Pariz, 17. okt. — Pierre Cot, minister letalstva, je sinoči naznanil, da bodo vse tovarne, ki izdelujejo letala in pritlikline, podržavljene. Ta akcija je v skladu z zakonom, ki je bil sprejet v državni zbornici kmalu po nastopu Blumove vlade in določa podržavljenje orožne in municijske industrije. Cot je dejal, da bo vlada izvedla podržavljenje tako, da ne bo nobenega zastoja v produkciji.

Okrog deset tovarn, ki so pod privatno kontrolo, bo prišlo v vladne roke. Med temi so Schneiderjeva orožarna v Le Creusotu, Hotchkissova, ki izdeluje strojnice, Brandtova in Renaultova; slednja izdeluje tanke. Vladni načrt določa zgraditev štirih letalskih tovarn v strateških krajih.

Dve tretjini kapitala štirih letalskih kompanij bo prešla v državo in izplačala delničarje. Sedanji lastniki tovarn bodo prejeli nominalne dividende na kapital. Druga podjetja, ki bodo prišla v vladne roke, vključujejo ladjedelnice, ki jih sedaj kontrolirajo privatni interesi.

Druge tovarne, ki ne bodo takoj podržavljene v smislu v parlamentu sprejetega zakona, bodo podvržene strogi vladni kontroli. Vse izdelovalnice oročja bodo morale dobiti posebno vladno dovoljenje in naznaniti vsa naročila, ki jih bodo prejeli iz drugih držav.

Vlada je sedaj uveljavila posebne ukrepe, da ustavi stavkovni val in nasilja. V stavkovnih izredih v Chartresu je bila ena oseba ubita in okrog 30 ranjenih. Avtoritete so podvzele akcijo, ki naj bi končala stavko v neki pariški dvorani, ki zadržuje konstrukcijo dveh križark. Nekaj ur prej je vlada naznanila poravnavo stavke mornarskih delavcev, ki je paralizirala dovoz živil v Pariz.

Jugoslovanski letalec ujet v Španiji

Fašistični napadi spet odbiti

MADRID, 18. okt. — Obrambne linije ljudske armade naokoli Madrida še vedno odbijajo sovražnika. Le na jugu se je delavska milica uskladila dve milj od Illescas. Civilna vojna v Španiji je danes stopila v četrti mesec.

Madrid, 17. okt. — Španske ljudske čete so včeraj ustavile dve fašistični napadi na zapadno od Madrida, kjer so Maročani in tuji legionarji prodrli najbližje do glavnega mesta. Povsod drugod vladne čete drže svoje postojanke okrog 45 milj od Madrida. Rudarske čete v Asturiji so odbile fašistične napade na Oviedo. Zadnje dni tamkaj močno dežuje in bojevanje je zelo težavno.

Valladolid, Španija, 17. okt. — Fašistično poročilo se glasi, da je bil 15. oktobra ujet jugoslovanski letalec pri Villa del Pradu na južnozgodnji fronti. Jugoslovani v službi španske vlade je prišel na tla s parašutom, ko se je njegovo preletelno letalo ugrizlo v zrak. Bil je ožgan po obrazu in ranjen na desni nogi. Ko so ga pripeljali pred fašističnega poveljnika Jose Varelo in izpraševali v več jezikih, se je samo smehljajal in ni hotel govoriti. Star je okrog 25 let in dobro izvežban v letalstvu. Fašisti domnevajo, da ga je španska vlada najela za 3000 pezet mesečno in zavarovala ga je za 200,000 pezet za slučaj ponesrečenja.

Lemke je veleposelnik v Mehiki

Fargo, N. D. — Kakor poroča farmarski list McKenzie Co. Farmer, je William Lemke, predsedniški kandidat Coughlina, nove unije stranke, velik veleposelnik v Mehiki, kjer ima 570,000 akrov zemlje. To tudi pojasnjuje, zakaj je kot kongresnik leta 1915 zahteval od Wilsonove administracije oboroženo intervencijo v Mehiki.

Pogoji dogovora, ki je bil sprejet na konferenci in je rezultiral v končanju konflikta, niso bili objavljeni.

TRGOVCI S SMRTJO OBETAJO UMETNE EPIDEMIJE

V prihodnji vojni bodo sejali kužne bolezni iz zraka

VSE ZA PROFIT

Fort Lee, N. J. — (FP) — V prihodnji vojni bo več profita v pridelovanju smrtonosnih klic, katere bodo sejali na fronti in v zaledju z aeroplani, kakor pa v izdelovanju municije, pravi "Contact," glasilo avia-cijske industrije, ki izhaja tedensko v tem mestu. S kužnimi bakterijami ne bodo le uničevali človeških življenj, marveč življenja vseh živih bitij — živali in vsega rastlinstva.

Ta list pravi, da je bila tovarna za "vojne bakterije" zgrajena že pred šestimi leti "po neki vodilni ameriški korporaciji." Kje je ta tovarna, je tajnost. Mednarodni municijski trust ima dve taki tovarni tudi v Evropi.

"Letalo je postalo tretji konj apokalipse — sejalec kuge," pravi Contact. "Večina letal, posebno pa moderna evropska opazovalna letala za veliko daljavo, so tako zgrajena, da jih bodo lahko rabili za bakteriološko vojno. Bakterijske bombe, ki bodo tehtale le nekaj unč in vsebovale več pogubnosti kakor pa tone eksplozivnih snovi, bodo s temi plinastimi tanki (letali) lahko nosili na neverjetne distance."

Nato člankar opisuje, kako bodo delovale bakterije in kakšne približno so. S smrtonosnimi klicami ali bakterijami bodo impregnirali poseben prah, ki se zaje v kožo skozi vsako obleko in katerega bodo spuščala letala na tla. S temi kužnimi glivicami, ki bodo lahko živele od 60 do 80 ur v vsaki temperaturi, bodo okuževali zrak in prah, ki se bo zajejal v ljudi, živali, drevesa in vsake vrste rastline.

"Klice za okuževanje žita in drevja so že v pridelovanju za uničenje hrane sovražnika. Žitina bo okužena na sličan način (Dolje na 5. strani.)

Coughlin zafučkal milijon dolarjev!

Katoliški vodja ga toži

DETROIT, MICH., 18. okt. — Sinoči je bila velika panika na tujaknjem Coughlinovem shodu, ko je na oder skočil neki Woody Hockaday iz Kansasa in iztresel žakelj kurjega perja na "fathru" Coughlina. Bil je aretiran.

Detroit, Mich., 17. okt. — John M. O'Donnell, vodja katoliških društev v Pittsburghu, Pa., je vložil tožbo pri tujaknjem okrožnem sodišču proti "fathru" Coughlinu zahtevajoč obračun zaradi denarja Unije za socialno pravico. Obtožnica se glasi, da si je Coughlin "nelegalno prilastil in zapravil milijon dolarjev, ki so last te organizacije." O'Donnell pravi, da je Unija za socialno pravico danes bankrotna, čeprav prejema že dve leti čez \$50,000 mesečno v prispevkih. Coughlin je zapravil ta denar s svojo propagando za fašizem in uničenje demokracije v Združenih državah.

Boston, Mass., 17. okt. — John F. Gatelee, predsednik Massachusettske delavske federacije, je objavil odprto pismo, v katerem očita "fathru" Coughlinu, da je večji komunist kot je komunistični kandidat Browder. Browder ni še v nobenem svojem javnem govoru grozil s puškami, "father" Coughlin je pa javno rekel, da bo leta 1940 pozval svoje pristaje, naj pograbijo puške, če jim glasovnica ne prinese zmage.

Baltimore, 17. okt. — The Catholic Review, glasilo tujaknjem katoliške nadškofije, svetuje Coughlinu in dr. Johnu A. Ryanu, naj gresta za dalj časa v kartuzianski samostan, kjer je predpisan trajen molk. List piše, da bi bilo zelo dobro za katoliško cerkev v Ameriki, če bi ta dva duhovniška gentlemana umolknila.

Potres v Sloveniji; petindvajset mrtvih

Ljubljana in vsa Goranjaka v paniki

TRST, 18. okt. — Danes je bil potres v severnovzhodnem delu Italije in severozahodnem delu Jugoslavije in kolikor je znano po prvih poročilih iz prizadetih krajev, je bilo 25 oseb ubitih in mnogo ranjenih.

Okrog petnajst oseb je mrtvih na italijanski strani meje. Ljubljana je bila v veliki paniki, toda škoda tamkaj ni velika. Potres so čutili po vsej Goranjski in Korški in v Trbižu ter okolici je bilo na stotine poslopij porušeni.

Novi izgredi v Indiji; 45 ubitih

Bombaj, Indija, 17. okt. — V izgredih med muslimani in Hinduti, ki so izbruhnili v predmestjih Bombaja, je bilo 45 oseb ubitih in okrog 140 ranjenih. Med ranjenci je tudi osem angleških policajev in vojakov, ki so bili pozvani v akcijo proti izgrednikom. Vojaške avtoritete so aretirale 50 izgrednikov in odredile mobilizacijo vojaških oddelkov za zatiranje konflikta. Do izgredov je prišlo, ko so Hinduti pričeli graditi svojo cerkev v bližini muslimanske mešete.

Trgovski klerki dobili skrajšan delovnik

Seattle, Wash. — Kakor poroča Leo Ledvich, vodja unije trgovskih klerkov, gibanje za skrajšanje delovnika na pet dni v tednu lepo napreduje. Pogodbo za petdnevnik ob stari ali višji plači je podpisalo že več trgovin v tem mestu.

TOLEDO JE DRUGO GNEZDO NORIH TERORISTOV

Izpoved obsojenega črnoligarja našla gluh ušesa

OHIJSKE OBLASTI PRIZADETE

Toledo, — (FP) — Izpovedi detroitskega terorista Daytona Deana, ki je bil z enajstimi drugimi črnoligarji obsojen v dosmrtno ječo radi umora relikvega delavca Charlesa A. Pooleja, kažejo, da je Toledo drugo gnezdo črnoligarjskih teroristov. Da njegove izpovedi niso izmišljene ali prazne, je dokaz teroriziranje nekaterih militantnih delavskih vodij z bombami.

"Vam bom dal še veliko več materiala o Toledo, ko bom obsojen," so bile Deanove besede. Toda še predno je bil obsojen, je detroitakemu tožitelju dal mnogo materiala o terorističnem omrežju Črne legije. Zda pa je pozitivno spoznal s slik dvatolekskega policaja, enega sodnika, tri druge sodnike pa le deloma kot člane toledske teroristične tolpe.

Izpovedal je, da se je v Toledo ali okolici udeležil več sestankov črnoligarjev, na katerih se ni govorilo nič drugega kakor o — ubijanju. Na muhi so imeli predvsem vodilne katoličane, o katerih so govali načrte za umor. Naklep so imeli celo umoriti one, ki so glasovali za verske šole.

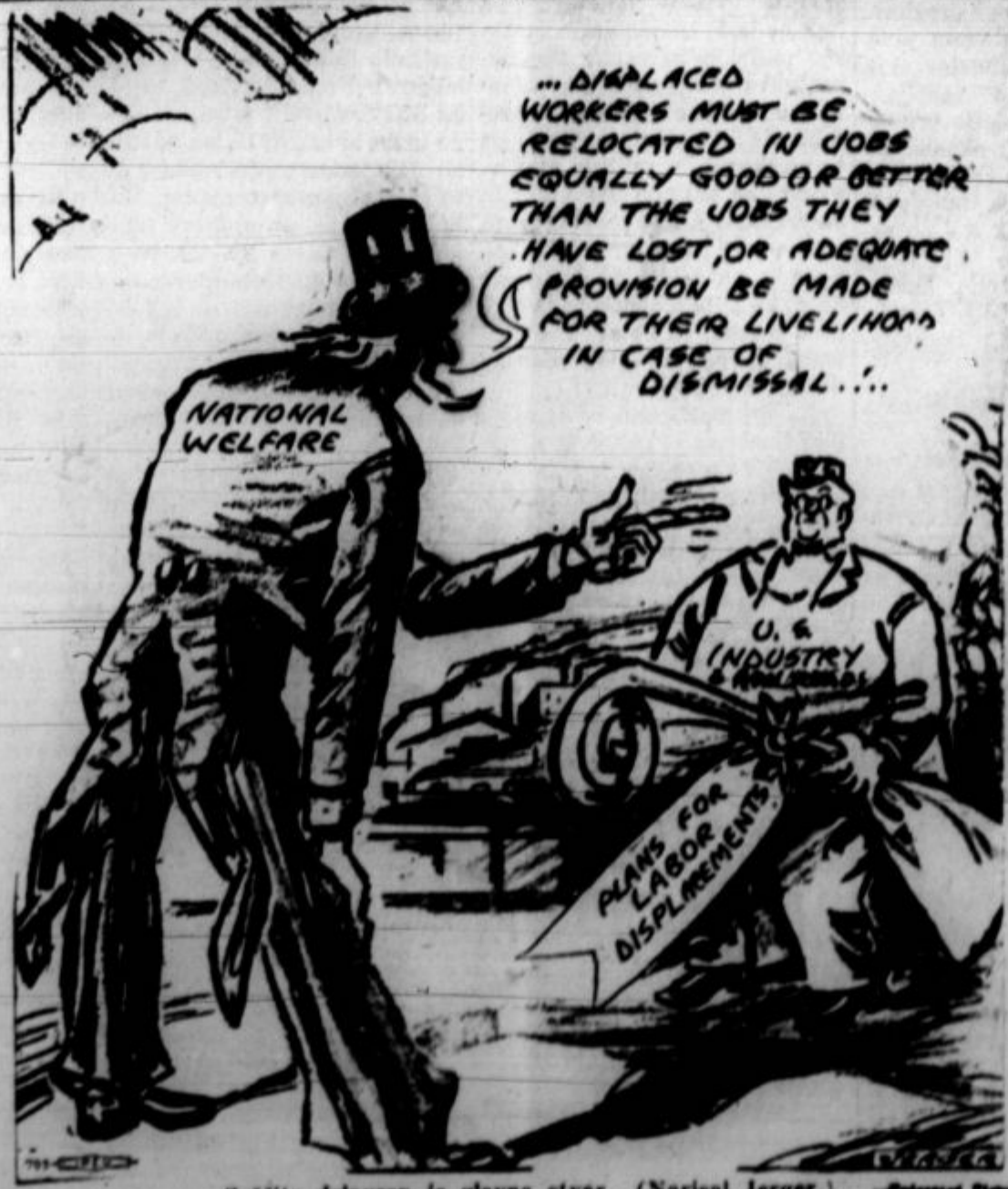
Na teh sestankih je Dean videl okrajne uradnike, uniformirane policaje in enega šerifa. Ob neki priliki, ko so se v Bowling Greenu v bližini Toledo teroristi vadili v streljanju, se je Deanu zdelo, da je nekoliko proč videl nekega obsebnega, toda ni stvari preiskal. Orožje so dobili v vojašnici narodne garde.

Ohijskim in toledskim oblastem je vse to znano, toda ne marajo nobene preiskave o Črni legiji. "Pri tej stvari poskušamo koperirati z državo Ohio že od prošlega julija," je rekel neki preiskovalec detroitskega okrajnega prosekutorja, "toda ne morem reči, da so naša prizadevanja imela kaj uspeha. O širokopoteznih aktivnostih legije v Ohiju smo jih (oblasti) že zdavnaj posvarili, toda so nam dali razumeti, da naša prizadevanja niso dobrodošla."

Neki drugi preiskovalec je pripovedoval o prizadevanju detroitskih oblasti, da bi dobile v roko Virgila H. Effingerja, vodilnega črnoligarja v Lini, O. "Boriti smo se morali pri vsakem koraku, dokler ni Effinger pobegnil." Detroitski prosekutor Duncan McCrea pa pravi: "Ako ima v Toledo kdo dovolj poguma, lahko pregleda naše informacije, ki so še vedno tukaj."

Nekatere tukajšnje organizacije in list The People's Press so že navedle več oseb in zbirališč teroristov, toda mestni organi se vsemu izogibajo kakor vrag križu. To menda valed tega, ker že preveč znajo. Toda bodo mogoče prisiljene na preiskavo.

Ko je Črna legija prišla prvič v tisk, so oblasti zanikale, da obstoji v Toledo, toda drugi so bolj vedeli. Toledo je bilo pred desetimi leti namreč pravcato gnezdo Ku Klux Klana in njegovi ponočnijski terorizem se ni izhlapiel. Ko je bila velika stavka v tovarni Chevrolet družbe, je semkaj prišel nihče drugi kot Effinger, da jo razbiče. In bombardiranje delavskih organizacij je še sedaj na dnevnem redu.

Zaščita delavcev je glavna stvar. (Narislal Jerger.) — Polanski Pictorial

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
POSOPNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cienega \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Advertising rates on request.—Manuscripts of communications and suggestions should be sent to the Editor, PROSVETA, 2657-58 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz naselbin

Poročilo iz Detroita

Detroit, Mich. — Kar se dela, je tako: kolese se vrtili in konvejerji hitro tečejo po verigah, ki nosijo s seboj razne avtomobilne dele in končno izdelane, skončane avte. Toda za koga tečejo? Avtomobilski magnati delajo kakor se jim zljubi, kakor jim najbolj ugaia in koristi. Kako tebi in meni ugaia ali koristi, jih ne briga, to je njim deveta briga.

Kljub vsemu temu se ogromna delavska masa ne zaveda zadosti, še ni na jasnem, v kakšni temi se tava brez cilja. Posebno je v temi v času volitev, ki so sedaj pred durmi. V nekaterih krajih se republikanski glasovi kar grmadijo, kjer imajo oblast nad svojimi delavci razni burbonski mogotci, v drugih drevijo za demokrati in njihovimi obljubami. Prav tako se mi zdi, kakor v cerkvi, ko smo bili še majhni: kar so drugi delali, smo jih mi lepo posnemali, trkali se po prah in izgovarjali razne brezposelne besede kakor papige: gospod, odpusti nam, gospod, prizanesi nam, jagnje božje, usliši nas. Če pa je gospod župnik še malo zarohnel s prižnice, se je vsa vas tresla pred njim, posebno še, če je vernikom zapretel s kakšno kaznijo božjo.

Danes je drugače, četudi ne hodimo v cerkev; služni nam tovarna za vse to. Delodajalci so naši gospodje, ki poskrbijo, da je dovolj priganjstva na ta ali oni način. Kadar se mu zazdi, pa navije kolo priganjstva, ne glede, če si ti zmoten tekati okrog in delati obenem. Vsaj jaz sem obupal. Posebno kadar "ta višji gospod" zarohni, se uboga masa kar zaleti s konvejerji vred naprej. Takšen je sedanj "moderni" sistem v detroitskih avtomobilskih tovarnah. In kljub temu se delavstvo ne zaveda prave taktike, katera bi lahko koristila edino njemu samemu. Zato priporočam vsem delavcem, da bi letošnje volitve izbrali sebi v prid. Storite tako, da bo vsemu delavstvu v korist.

Društvo št. 121 SNPJ je na svoji predzadnji seji sklenilo, da priredi domačo zabavo v korist Prosvetne matice, in to v nedeljo 25. okt. v prostorih SND na 17151 John R. Six mile st. Da bo ta domača zabava res prinesla kaj prebitka, se najljubšeje vabite vsi, da se udeležite v velikem številu. Za ples bo igral Verholtz - Seliškarjev orkester, ki bo ustregel starim in mladim. Za postrežbo bo skrbel pripravljani odbor in vstopnina bo 25c po osebi.

Ker sem baš pri pisanju, naj omenim, da sem prevzel službo upravitelja pri SND in se občinstvu priporočam, da se bolj pogosto zateka v domove prostora. Tam se dobi vsake vrste pivo, postrežba točna, orkester igra ob petkih, sobotah in nedeljah. Vsako soboto in nedeljo pripravim naš ženski odsek okusna jedila, med tednom se vršijo razne igre in balcanje, pa tudi dobre sendviče dobite vsak čas na zahtevo. Posetniki se naprošajo, da izrazijo svojo željo, katera godba se jim najbolj dopade. Povejte svoje mnenje upravitelju. Se priporočam!

John Jane, upravitelj SND.

Moji vtisi iz metropole

Cleveland, O. — Večkrat sem premišljala, ko sem čitala v časopisih, kakšni so rojaki v Clevelandu, da se branijo postaviti soho pisatelja Cankarja v kulturni vrt.

V listih in v radiu se opeva mili narod, mila domovina, narodni ponos, mili slovenski jezik, mili rojaki. Pa se vseeno branijo in aramotijo Cankarja, ki je bil Slovenec, sin slovenske matere. Vsi njegovi spisi so dokaz, da je delal in želel le dobro svojim rojakom.

Kratek čas na konvenciji JSKJ v Clevelandu mi je pojasnil, zakaj kip Cankarja, dar občine ljubljanske, ni bil postavljen v kulturni vrt.

Kar se tiče postrežbe, lahko rečem, da je Cleveland na prvem mestu; stregli so nam kraljevsko. Ko pa pride do politike, pa demokrat in demokrat, in ako se ne plazi po kolenih pred vodi-

telji, ne ide. O republikancih nisem veliko slisala. Neki rojak mi je pojasnil, da pozna samo dva rojaka v Clevelandu, ki sta res socialisti, pa nobeden teh dveh ni pri klubu.

Tisti, ki se trudite, da bi izdajali Cankarjevo revijo, imate težak problem. Vi potrebujete živih Cankarjev, ne revije, živih, z nevpogljivo hrbenico, ki bi bical reakcijo vsak dan, v dnevniku, kakor napadajo vse kar je naprednega nevedneži in plačani hlapei.

Vi potrebujete več Barbičev, ki se ne bodo bali povedati v obraz vsakemu, kaj je resnica in kaj je laž. Hinačvi pač ne zaslužijo priznanja.

Pred seboj imam par dnevnikov iz Clevelanda. V A. D. z dne 12. sept. je več kot polovica 2. strani izpod peresa rev. M. Jagra. Tricetrt kolone je posvečeno Mary Modrijan. Ako Mary prečita in premisli dotično pisanje, potem naj se vpraša, ali je to res Kristov namestnik. Če se je učila krščanski nauk, bo priznala, da ni, ter bo take hvalje odklonila.

Še nekaj sem pronašla v Clevelandu. Namreč, da imajo pošto prav počasno. Barbičev pismo sem prejela v ponedeljek popoldne. Naslov je pravilen, torej je pošta počasna.

Mary Bernik, (121).

Zidanšek vabi na maskerado

Sharon, Pa. — Zadnjič sem omenil v mojem dopisu nastop Toneta Grdine v Strabanu, ko si je privoščil naprednjake in napredno stvar sploh v svoji "pridigi," kajti nastopil je kakor kakšen Kristov namestnik in oči zavijal, da kaj!

Dne 10. okt. sem se vrnil domov; deževni bogovi so me ovirali pri mojem delu, pa sem se jim umaknil. Naslednji dan 11. okt. sem se udeležil seje društva št. 262 SNPJ. Še pred sejo sem izvedel, da mi farrelške in šaronske mamice grozijo, če ne bom sporočil v dnevniku Prosveti tudi kaj o njih, da mi ne bodo nikdar več postregle z zajčki in petelinčki. Ker pa bi bil zame to prehud udarec, se bom rajši mu ultimatu pokoril. Zato sporočam javnosti, da so omenjene mamice sklenile, da priredijo na 24. okt. v Slovenskem domu na Farrell-Sharon maskeradno veselico, na katero vabijo vse stare in mlade obojega spola, da nam bodo one pokazale kaj vse znajo pripraviti za svojo veselico.

Slisla sem, da bodo maske ("maskare") deležne lepih nagrad. Vrag pa naj jih razume, ko pravijo, da bodo nagrad deležne le najlepše in najgrše maske! No, jaz ne spadam baš med najgrše ne med najlepše, "ta srednje" vrste "maskare" pa itak ne bodo nič dobile. Vsekakor pozivam in vabim vse šaronske in farrelške, pa tudi vse okoliške rojakinje in rojake, da se pridejo zabavati na to maskeradno v velikem številu. Pridite od blizu in daleč, ker to bo resnično nekaj posebnega za vsakega in nikomur ne bo žal. Spominjam se lanske maskerade, kako je bila obdarovana najgrša maska, in ko se je preoblekla, je pa bila najlepša — ne maska, ampak devojka!

Na tej maskeradi bo igral za ples Barbičev orkester iz Clevelanda. Ta orkester je zelo znan v naših naselbinah po svojih lepih komadah. Veselilni odbor se pa marljivo pripravlja, da bo

do vsi posetniki dobro postreženi. Zato se pričakuje velika udeležba v soboto 24. okt. na omenjeni maskeradi. Tudi jaz se bom udeležil, če me ne bo žena prej v "spehkanro" poslala.

Anion Zidanšek,
zastopnik Prosvete.

Pred volitvami

Finleyville, Pa. — V mojem zadnjem dopisu v Prosveti z dne 7. oktobra bi se moralo glasi, da vsi okoliški rudniki, razen Pittsburgh Coal Co., obratujejo samo po tri do štiri dni v tednu, rudniki označene družbe pa obratujejo vsak dan. Toliko v pojasnilo reanici na ljub. Ni nič čudnega, če se navaden človek zmoti, saj se še papež moti, o katerem pravijo, da je nezmotljiv, pa se ne bi ubogi delavec.

Volitve tu, volitve tam, volitve vsepovsod. Da, volitve so resnično pred durmi. Še par dni, pa bomo imeli vsi polno moč, da izrazimo svoje mišljenje z glasovnico. To je tudi nekaj vredno. Še vsi se spominjamo, kako slabo je bilo v državi pod republikansko administracijo. Za delavce je bilo zelo slabo vsepovsod. Od tedaj se je mnogo spremenilo. Razna vladna prizadevanja, da se odpravi brezposelnost, so se le delno uresničila. Še je mnogo ljudi brez dela, kakor se poročajo, vendar se obrnilo na bolje.

Med prizadetimi delavci sem bil seveda tudi jaz in z menoj mnogo rojakov. Le za silo smo preživeli sebe in svoje družine. Sedaj se pa nam spet ponujajo republikanci, da nas bi spet izstradali. Kako bo letos delavstvo volilo, se bo pokazalo na tretjega novembra.

Frank Pernishek.

Poročilo o prireditvah

Girard, Ohio. — Četudi pozno, vseeno želim poročati o pikniku tukajšnjega kluba JSZ, ki se je vršil 20. sept. Kot sem omenil v vabilu, da vsako leto klubov piknik dobro izpade in da se na dejam, da bo tudi letos. In res, vreme smo imeli izvrstno, posetnikov veliko. Iz Salema je bila velika udeležba. Še iz daljnega Bridgeporta je bil Skoff s soprogom in sinom. Warren sta zastopala Jež in Frank Petrich. Kaj pa Sharon, mislim iz doline, ker gori s hriba itak nimajo časa? Dolino vedno ob vsaki priliki zastopa Joe Cvelbar in večkrat tudi A. Bogolin. Bilo je več posetnikov iz Monessena, Pa., Clevelanda in drugod. Girard je bil navzoč z vso napredno grupo. To omenjam radi tega, ker je bilo nekaj povpraševanja, če je piknik dobro izpadel. Naj bo vsem radovednejšem povedano, da je uspel stoprocentno!

Sedaj pa malo o slavu 25 letnice društva št. 153 SNPJ v Youngstownu, O., dne 10. okt. Kar se udeležbe tiče, je bila polvoljna. Program je vseboval več različnih točk in ena teh točk je bil govor Freda A. Vidra, tajnika SNPJ. Govoril je precej dolgo in še bi bil, če bi mu pustili, ali nekatere je bilo mudi, da so šli s programom naprej. Moje mnenje je, da ob takih prilikah, ko društva slavijo svoje obletnice in povabijo glavne odbornike za govornike, da jim dajo prosti čas v govoru, to je, da lahko govor podaljšajo, če se jim vidi potrebno. Saj je vendar ob takih prilikah dober govor, kot ga je Vider napravil, veliko bolj pomemben kot ves ostali program. Radoveden sem, kako se je govor dopadel girardske mu Dolciču, ko je Vider povedal,

zakaj je bila ustanovljena SNPJ, kakšna so njena načela in da SNPJ svoje članstvo tudi potom svojih publikacij izobrazuje v razrednozavednem duhu.

Potem je predsednik društva A. Kikel predstavil tajnika soc. kluba, ki je v par besedah nam čestital, ker smo člani napredne delavske organizacije. Opozoril nas je, da delujemo na tem, da se osvobodimo suženjstva. Nato smo se pa v spodnjih prostorih imenitno imeli. Drugi dan je prišel Vider s soprogom v Girard. Zbrali smo se v klubovem prostoru, kjer nam je na dolgo in jako zanimivo pojasnjeval svetovni položaj, razno tako o ameriški volilni borbi in navzoč so ga pazno poslušali. Po končanem govoru je rekel, če kdo izmed navzočih želi kaj vprašati, da bo odgovoril. Bilo je več vprašanj in je vsem v zadovoljstvo odgovoril.

Naj še omenim, da je na 10. okt. v Youngstownu govoril podpredsedniški kandidat soc. stranke George Nelson. Nisem bil navzoč radi dela, čul sem pa, da je bila udeležba jako majhna. Vzrok je nekaj tudi to, ker je bil shod ob takem času, ko so ljudje še delali, drugi pa seveda je ta, da ljudje kar težko slisijo koga drugega kot Roosevelta, pa še celo taki, ki dosti ne dajo nanj, ampak bojijo se, da ne bi Landon prikolovratil v Washington. John Tancek, (49).

Coughlinov klerofašizem

Milwaukee, Wis. — Pred menoj leži list radiopridigarja Coughlina, v katerem se mnogo čita o socialni pravičnosti. Ta Coughlinova socialna pravičnost bi se uvela, če ljudstvo izvoli v novembrskih volitvah njegovega kandidata Lemkeja za predsednika Združenih držav. Pravi, da pod njegovo administracijo in Lemkejevo bi kmetje prejeli zadostni profit za svoje produkte, delavcem bi pa dal popolno pravico do organiziranja in kolektivnega pogajanja, najbrž pa tudi popolno pravico pobojnikom in stavkolomcem, da bi tolkli po delavskih glavah ob času stavk. Odpravil bi privatne banke in uvedel federalne. Spremenil bi ustavo Združenih držav najbrž tako, da ne bi bila cerkev ločena od države, kot sedaj, ampak bi dobila popolno kontrolo nad ljudstvom itd.

Takih brbranj kar mrgoli v tem listu. Kdor zna čitati med vrsticami, vidi, da vse to govorjenje in pisanje vodi v neko formo fašizma — klerofašizma kakor je v Avstriji, da bi ljudstvo z njihovo diktaturo primorali verjeti v cerkev in druge njihove ustanove ter poljubljati roke duhovniku, kadar bi mu dal spovedni listek. Coughlin in vsi drugi cerkveni stebri se dobro zavedajo, da ljudstvo zgubljajo vedno v večji meri vero v cerkve, pa bi ga radi privedli nazaj v svoj takor in si podaljšali svoje udobno življenje, kateremu že blje zadnja ura. Kajti oni niso slepi, niso gluhi, znajo čitati in iz tega izvedo, da se slaba godi njihovim kolegom vse naokoli njih, pa so se dogovorili, da je treba nekaj ukreniti proti temu, da si ohranijo vsaj Združene države proste, da bodo služile za pribežališče njihovim izgnanim kolegom iz ostalih delov sveta. Pa so rekli: "Coughlin, ti si dober pridigar, znaš lagati in zavijati ljudi tako, da ti bodo verjeli, pa jih boš zlahka dobil nazaj v svoj tabor, morda še celo take, ki so se že davno, davno izneverili naši presveti cerkvi. Radioddajalniki so ti tudi na razpolago. Idi k njim, kriči vanje ter kritiziraj sedanjo vladno in priporočaj ljudstvu socialno pravičnost in druge nove reforme, katere bi se uvela, če ljudstvo izvoli za predsednika Združenih držav tvojega kandidata Lemkeja in druge nižje uradnike, ki kandidirajo na tvoji listi."

Tako je, dragi čitatelj. Vedno se pojavljajo kak mesija, ki bi rad "rešil" in "povedel" ljudstvo iz socialnega zla in obenem tudi sebi ohranil udobno življenje. Ker pa koga cela in volk sit ne more biti, se prav tako ne bodo in se ne morejo uresničiti želje mesije Coughlina. Če pa hočemo, da se resnično uvede socialna pravičnost in boljše življenje za delovno ljudstvo, volimo za socialistične kandidate!

Joseph Ule.

Pasja logika

Kultureci od vrta: Ker nam je rdeči Cankar ubel, je treba dobiti črnega Cankarja! Če ni, ga je treba narediti ...

Metropolski detektivi, ki iščejo ubežni k so že potrkali pri Jontezu, Barbiču in v ostalih rdečih gadih (v Chicagu jih še ni bilo). Pri Jagru Jagru in njegovi Modrijanki se ni potrkalo. Cim tam potrkajo, bo vprašanje pa rešeno. Ta dva vesta vse ...

Grupa "višjerazumnih": Kip! Naše kralstvo za kip! Naše hiše in hišice za kip! Na dego za kip! Vse za kip! Kip! — Navadni Miha: Ali ste že čitali Hlapca? Neja, vi hlapci kipev? Ste se že poglobili Hlapce, vi hlapci in malikovalci kipev cev in kadilnice?

Pasjelogik Hugo: Vaški tepčki, vaški bebi ki samo mene in meni enake poslušajo, vse! Od tepčkov in bebkov se učite, vi ramusi! Pri vaških tepčkih in bebkkih je r nica doma! Tam je iščite, ne pri znanst nikihi! —

Metropolski jagerski roman: Naš veliki ger Jager je zadnje dni sporočil iz osrja me, da je še živ. (Dalje prihodnjič.)

Sadje in živci

Zrelo sadje učinkuje zelo zdravilno na mirne in bolne živce, najbolje pa učinkuje daj, če ga jemo na tešče zjutraj. Sladkor v dju vpliva ugodno sploh na ves organizem vitaminov in njem so prava čarovna medicina. Seveda pa niso vse sadne vrste enako učinkovite in dobre za vse organizme, treba je tu kaj izbere.

Zrelo jabolko pospešuje prebavo, zadr jejo toščavost in so dobra za živčne motnje, se pojavljajo zvečer kot nespečnost in nem. Pred zajtrkom, kosilom in večerjo pojej dve jabolki, na dan torej šest.

Grozjaje je redilno ter pomirja nervozne di. Razen tega je sovražnik škodljivih bakterij, ki se zbirajo v črevesju.

Slive niso vedno lahko prebavljive, vena pa žlečnim živcem dobro denejo. Uporablj jih z uspehom zoper netečnost in lenost v esja. Pred slivami in po njih pa ne pij m vode in presnega mleka.

Hruške proizvajajo kri in so izborni de tek k drugi hrani pri debelih kurah. L velja o sladkih breskvah, ki učinkujejo po no dobro na živčevje v glavi. Če te zjutraj, vstanesh, glava boli, pojej nekoliko zrelih skvev, pa se za ta dan odpovej mesu in jajc.

Orehi so baje, zelo dobri zoper trganje kolkih. Razen tega spodbujajo krvni obtok so zelo redilni.

Konec Hudičevih otokov

Iz Pariza prihaja vest, da kani francos vlada opustiti kazensko kolonijo na Hudičev otokih. To se bo zgodilo najpozneje do prihodnjega leta. Pobudo za likvidacijo kolonije dal justični minister Rucart v zvezi z mostrom za kolonije Moutetom. Tri mesece posebna komisija študirala ta problem in prišla naposled do zaključka, da se Guy kot naselbina za dosmrtno ječo mora opustiti.

V zvezi s tem bo ustavila tudi prevozni ladja "La Martiniere" svoje vožnje iz La chelle v Guyano. Osebe, ki so bile obsojene dosmrtno ječo bodo porazmetili po drug francoskih kaznilnicah. Vprašanje je, kaj se bo zgodilo s pomagči marsejskih atatorjev, ki so bili tudi obsojeni in določeni transport v Guyano ter so jih imeli prav v njem času odpeljati na Hudičeve otoke.

Biomotor

Na dunajski polikliniki uporabljajo ta baje z velikim pridom napravo, ki poma bolnikom pri obolenjih dihalnih organov. At rat se imenuje biomotor in je izum zdravn dr. Rudolfa Eisenmengerja. Pacientom, jim dosele ni bilo mogoče pomagati, nudi električni mehanizem za umetno dihanje vrstno pomoč. Z njim se da bolniku lajš stanje celih šest tednov, torej dovolj dolgo, se človek med tem okrepi.

Doslej so uporabljali novo aparaturo na klinikah, kakor pravijo, z najboljšimi izk njami. Vendar so na Dunaju samo tri napr ve te vrste, v Nemčiji pa imajo "biomotor" skoro v vsaki večji bolnišnici.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 19. oktobra 1916.)

Domače vesti.—Rojak Joe Pertz v Lovingu nu, Ill., se je ponesrečil. Neka žveplena zm ga je opalila po obrazu in čez štiri dni je izgubl oko.

Delavske vesti.—Iz New Yorka poročajo velikem številu nesreč na uličnih železnikah, jih obratujejo stavkokozi. V Oklahoma City so zmagali organizirani elektriki.

Svetovna vojna.—Grški revolucionarji e prevzeli vladno, katero je antanta takoj priz la. Na čelu nove grške vlade je Venizelos. dja republikanske stranke. Nemške armade obnovile ofenzivo na ruski fronti.

Na kožo novega "deala"

V Amoskeagu, New Hampshire, je pred meseci propadla tekstilna družba, pri kateri je bilo upošlenih 20.000 delavcev. Družba je ustavila obrat pod pretezo, da ne more zmagovati novih davkov in federalne kontrole. Takrat je še strašila NIRA in družba je povedala delavcem, naj se zahvalijo Rooseveltu in njegovemu novemu "dealu", ki bo kriv njihove brezposelnosti. Mnogo delavcev je kajpada verjelo.

Pred kratkim je pa prišlo na dan, da Amoskeag Textile Co. ni bankrotirala zaradi federalnih davkov in NIRE, temveč zaradi nespo sobnosti in kriminalnih spekulacij svojih vrhovnih uradnikov, ki so družbo oskubili in zapravili okrog pet milijonov dolarjev njenega kapitala.

Burbonski uredniki in člankarji, ki so prej potočili na šake solza nad ubogo kompanijo, katero je Roosevelt zadavil s svojo "boljševiško" NRA, zdaj nič ne rečejo, ko je bilo odkrito, da so podjetje upropastili lastni "žilavi individualisti". Zdjaj so tiho — in prav nič se ne sramujejo, da so Rooseveltu in njegovim "komunistom" natovorili krivdo, za katero ni bil novi "deal" odgovoren.

Novi "deal" si je naložil s svojimi krparskimi, napol izvedenimi in vodenimi reformami dovolj kozlov na svoja pleča in nepošteno je, da mu zanikni in raketirski kapitalisti nalagajo še svoje grehe in zločine.

Najmanjšega dvoma ni, da je bila v zadnjih treh letih in pol cela vrsta privatnih polomov, ki so jih zakrivali "žilavi individualisti" s svojo nezmogljivostjo in spekulativnostjo, pripisana na rovaš novemu "dealu". Rooseveltova ekonomska politika je prišla kakor nalašč vsem onim, ki vedno iščejo nekoga, da odlože nanj krivdo za svoje pustolovščine.

Raketirji te vrste bi morali biti veseli, da Roosevelt še ostane na krmilu. Kajti, če pride njihov ljubček Landon v vladno, na koga bodo potem zvržali krivdo za svoje zanikrnosti in zločinske spekulativnosti?

Maksim Litvinov (desno), sovjetski komisar za zunanje zadeve in Alvarez del Vayo, reprezentant španske vlade v Zenevi.

Vesti s Primorskega

Semec Franc iz Jelšan pretepen in aretiran

Reka, 27. septembra 1936. — Milčiči so v prvi polovici tega meseca na cesti v Rupi ustavili Franca Nemca, starega 44 let, doma iz Jelšan. Od njega so zahtevali osebno izkaznico, nato so ga kar na cesti pričeli pretepati. Odpeljali so ga v kasarno, kjer so izvršili natančno osebno preiskavo in s pretepanjem skušali pripraviti ga do raznih priznanj. Reke so telefonično poklicali policijske agente, ki so aretirali Nemca prepeljali v karabinsko kasarno v Jelšanah. Sem so prišli tudi policijski komisar in Il. Bistrice, kapitan miličnikov in drugi. Po temeljiti preiskavi in zaslišanju so ga takoj drugi dan odvedli v reške zapore, kjer so ga pridržali do danes.

Aretacije v Reki in okolici Ilirske Bistrice

Reka, septembra 1936. — V Reki so iz poznanih vzrokov aretirali nekaj jugoslovanskih državljanov. S temi aretacijami so v zvezi baže tudi aretacije izvršene v okolici Il. Bistrice, kjer so oblasti zaprle Grka Alojzija iz Male Bukovice, ki je znan kot fašistični plačanec, dalje Ivana Primca iz Jasena in Skrlja Ivana iz Velike Bukovice. Vzroki vseh teh aretacij pa niso znani. Vojaki ustrelili našega človeka pri Poljubinu

Iz Tolmina nam poročajo, da so vojaške straže, ki so zelo številne in ki varujejo obsežne vojaške objekte in utrbe v Poljubinu, ustrelile nekoga kmeta. Ta je šel mirno po svojih opravkih mimo vojaških naprav. Straža je zahtevala, naj se ustavi, a ker je bil gluhi, ni tega slišal in nadaljeval svojo pot. Straža je na to streljala in ga ubila. Enkrat se ne vemo nikakih podrobnosti o tragični smrti tolimskega kmeta in tudi ne njegovega imena.

Za katerimi boleznimi umirajo Tržičani

Demografska bitka je za Tržičane posebno pomembna, ker znano, da mesto polagoma, a stalno izumira in da mu ni leka. V Trstu je vedno več starcev in vedno večje število umrlih. Zanimiva so raziskovanja o vzrokih oz. boleznih, ki največ kosijo med Tržičani. V l. 1934 je umrlo 2813, a 1935 3027, kar je za 214 več. Največ so jih pobrali nealezljive bolezni (tifus itd.) in sicer 625, prvenstvo ima jetika z 374 smrtnimi slučaji. Sledijo uljasa (turi) s 344, živčne bolezni z 236, bolezni krvnega obtoka 430, dihalnih organov 401, prebavnih organov z 237, genitalnih in mehurnih bolezni s 113, otroške bolezni s 113, starostne 195, slučajne smrti s 185. Največ jih umrje v januarju, najmanj pa v avgustu, septembru in oktobru.

Antifašisti Vidmar pošilja pozdrave s španske fronte

Kot smo že omenili, se bori tudi nekaj Slovencev in Hrvatov v italijanski antifašistični koloni na fronti pri Huesci v Španiji. Med njimi je tudi neki Vidmar iz Gorice. Ta je poslal po listu "Giustizia e Libertà" pozdrave družinam Farina in Savli v Parizu, vsem goriskim prijateljem in znancom, ki so v Ljubljani in lovarskem socializmom v Parizu, Baslu in Zurichu.

Fantastični načrti fašistov v Afriki

Trst, septembra, 1936. — Kar otroci, ki dobe darove in ne vedo kaj z njimi, sanjajo danes fašisti vse mogoče o tem, kaj bodo oni vse ustvarili in zgradili v Afriki. Človek ne ve ali bi se tudi njih podjetnosti, ali pa morda special naivnosti, čeprav je mogoče, če jim bo dano dolgo življenje, da bodo kaj tega tudi uresničili. Tako nameravajo med drugim spustiti po 25 km dolgem kanalu v Dankalijo morje. Ta pokrajina leži do 200 m pod morsko gladino in je znana kot največja depresija. Tako bi dobili kakih 200 km dolgo, 15 do 45 km pa široko morje. Računajo, da bi se s tem spremenila klima, a zlasti pa skrajšala in pomlajala prometna pot v notranjost. Ker je to delo omogočeno po zaslugi moza, ki vodi na morje, naj bi se imenovalo morje

"Mar-di Mussolini." Pravijo, da bodo v tem morju lahko plule vse narodnosti in tudi Angleži.

Elektrifikacija proge St. Peter-Reka

Reka, septembra 1936. — Popolna elektrifikacija prog Trst-Postojna in St. Peter-Reka je bila napovedana že z avgustom t. l. Vendar so se dela, zlasti na reški progi nekoliko zavlekla, kljub pospešenim pripravam tako, da je vlak na električni pogon stekel prvič 18. t. m. medtem ko je na progi Trst-Postojna že mnogo preje.

Omejen konzum koruze

Trst, septembra 1936. — Poleg ostalih mer, ki so bile po ukinitvi sankcij izdane od oblasti za čim širšo osamosvojitve Italije na gospodarskem polju in da se obenem zaščiti in uredi preskrba prebivalstva z živežem, je v zadnjem času izdan tudi odlok o količini koruze, ki jo sme posameznik uporabiti za prehrano. V tem pogledu so dana trgovcem stroga navodila. Cena koruzi se je obenem dvignila na 1.30 lire za kg.

DROBNE VESTI IZ PRIMORJA

V Lomu pri Kanalu je zgorela hiša Andreju Mraku. Požar je napravil 8.000 lir škode. — Senik je zgorel Francu Uršiču v Bukovici. Uršič je oškodovan za 5.000 lir. — Stanovanjska hiša je zgorela Stefaniji Vončini v Trnovem na Trnovski planoti. — Režula Alojz iz Tomaja je bil obsojen pred tržaškimi sodiščem (Tržič) na eno leto zopora in 3.000 lir denarne kazni, ker se je izdajal za odveta in zaradi goljufije.

Ker so baže prodajali blago po višjih cenah kakor jih je določila fašistična federacija, so bili opozorjeni sledeči trgovci v Trstu: Društvo "Proveditorio alimentare", ul. Zanetti 8, Bidovec Ivan, ul. Genova 13, Gregorič Josip na Opčinah, Stradella Viktor v ul. Commerciale 33, Josip Tasin pri Sv. Jakobu.

V Erzelju so karabinjerji zasledili pri tajni žganjekuhi 22 letnega Franca Kobala in 18 letnega Dušana Stegovca. Ko sta gledala karabinjerje, sta se spustila v tek. Karabinjerjem se je posrečilo vjeti Kobala šele po dolgem razburljivem teku. Ko so ga prijeli se jih je otepal na vso moč. Stegovca niso mogli prijati. Kobala so zaprli.

V Vidmu so aretirali odv. Berginca iz Trsta, ker si je pri treh poravnava prilažil okrog 35.000 lir.

Karabinjerji iz Cola so aretirali Teodorja Mesesnela, ker so pri njem našli nekaj žganja iz tajne žganjekuhe.

V severni Istri so odkrili v veliki podzemski jami zelo bogata ležišča kosti mnogih živali iz kvartarja. Kost, ki so jih našli, so od konja, volka, nosoroga, hišene, bizononta, jelena, ptičev in plazilcev, ki so živeli pred davnimi tisoči let po naših krajih. Vse te najdbe so spravili v postojnski muzej.

Na Gorškem se je že pričela trgatve. Šele sedaj se pozna, kaj je napravila toča ob koncu maja. Vinskega pridelka ko skoro za polovico manj, kakor po navadi. V nekaterih krajih je še hušje. Naši kmetje, katerim je trta glavna skrb, so letos hudo prizadeti. Prizadeti so tudi zaradi raznih omejitev (zadostni odstotek alkohola, prodaja), pa tudi zaradi velikih davkov.

Pred tržaškimi sodiščem je bila obsojena jug. državljanka Zalar Ivanka, stara 35 let, stanujoča na Rakeku, ker so jo finančniki zalotili, ko je pri Postojni nesla čez mejo nahrbtnik s suhim grozdem. Obsojena je bila na 120 lir.

Vsa duhovščina v rimskih oblaših. V poslednjem buletinu goriske nadškofije je izšel odlok nadškofa msgr. Margottija, po katerem si bodo morali vsi duhovniki goriske nadškofije v najkrajšem času nabaviti tako zvana rimska duhovniška oblačila. Dolej se je duhovščina v Julijski Krajini baš po naših običajnih, deloma civilnih oblekah na zunaj razlikovala od italijanske. Sedaj je postala že ta zgolj formalna okoliščina kamep spodbude za neke goriske kleri-

ške in lajske kroge. Rimska oblačila, okrogel črn klobuk, dolga vrhnja suknja, itd., bodo postala po preteku določenega roka obvezna za vso gorisko duhovščino.

Pred goriskimi sodiščem sta se morala zagovarjati, kakor je pred dnevi poročal "Gazzettino", 23 letni Peter Črnlogar iz Cerknega in 24 letni France Kofol iz Čepovana, ki sta bila obtožena, da se nista pravočasno prijavila k vojaškim naborom. Obsojena sta bila na robijo po dve leti.

H končnim ustnim izpitom za učiteljske osnovnih šol V. kategorije je bilo v tržaški pokrajini poleg 300 drugih pripuščenih tudi okrog 50 učiteljev jugoslovanskega porekla. Med njimi so Danica Bandelj, Marija Vodopivec, Marija Breclj, Fanica Celjan, Cvetka Dugar, Vlasta Glažar, Ana Iskra, Marija Leban, Bogomila Mervec, Marija Meštrovič, Mira Mikolič, Cvetka Legiša, Zora Rozman, Ana Stjepković, Ana Vatovec in Rozika Zmajčič.

Kaznovani trgovci. Kampanja proti povišanju cen se nadaljuje z vso intenzivnostjo. Te dni so spet kaznovali celo vrsto malih trgovcev z zaporom njihovih lokalov in drugimi kazenskimi ukrepi zaradi ponovnega zvišanja cen posameznim vrstam življenjskih potrebščin. Tako so bili poleg drugih kaznovani Marija Zvodar, Marija Gaberšek in Josip Trušnjak v Tolminu, Ivan Leban, Valentin Kozorog in Josip Rutar v Poljubinu, Terezija Budin in France Berginc v Idriškem, Ivan Bresan v Podmelcu, Anton Podrekar in Angela Duša v Volčah, Ivan Princič in Franc Ivančič v Kobaridu v gorški, v tržaški pokrajini pa Josip Gregorič na Opčinah ter še trije drugi. Vendar vsi taki ukrepi niso dosegli nikakega posebnega učinka. Nasprotno so bile celo oblasti prisiljene v uradnih cenikih priznati višje cene že več vrstam blaga.

V premogovniku v Raški dolini v Istri so se pri delu smrtno ponesrečili štirje rudarji. Med njimi sta bila tudi 40 letni Marj Turk in 26 letni Dominik Stemberg.

Velik požar je pred dnevi izbruhnil v seniku posestnice Emilije Zafredove blizu St. Petra. Ogenj se je razširil na tri bližnje stanovanjske hiše, ki so pogorele do tal. Le z največjimi napori so domačini, ki so jim prihiteli na pomoč celo gasilci iz Trsta, omejili požar. Škoda je znašala okrog 30.000 lir.

V Lomu pri Sv. Luciji je požar uničil domačo posestnika Andreja Mraka. Ker je ogenj nastal sredi noči, so se ljudje s težavo rešili iz goreče hiše. Požar je ogrožal tudi že sosednje hiše, vendar so ga vaščani še pravočasno lokalizirali. Škoda so ocenili približno na 10.000 lir.

Češka policija izgnala poslanika španske junte

Praga, 17. okt. — Gaspar Sanz y Tovars je bil s silo izgnan iz poslanske palače španske vlade, katero je zasedel kot poslanik vlade španskih rebelev. Iz palače ga je iztirala policija v smislu instrukcij češke vlade, da ne priznava rebelne vlade v Španiji. Ta incident se je pripetil, ko je dospel v Prago profesor Jiminez de Asua, novi poslanik madridske vlade.

Glavna zapreka v zvezi z izkannjem novega posojila v Ameriki je Johnsonov zakon, ki je bil sprejet v kongresu in določa, da mora vsaka država, ki je naredila dolg v Združenih državah, redno plačevati svoje obveznosti, če hoče dobiti novo posojilo. Italija dolguje Ameriki \$2.500.000.000, a je, kakor Velika Britanija, Francija in druge evropske države, prenehala s plačevanjem obresti in kapitala.

Fulcio Suvich, novi italijanski poslanik v Washingtonu, je bil instruiran, naj skuša dobiti posojilo v Ameriki, toda on nima nobenega določenega programa, na čigar podlagi bi bila mogoča pogajanja glede novega posojila. Dogovor, ki ga je Italija sklenila z Anglijo, je nadaljnja ovira. Ta določa, da mora Italija plačati enako vsoto na posojilo, ki ga je napravila v Angliji, kakor Ameriki, kadar se bo odločila za plačevanje svojih obveznosti v Združenih državah. Tega Italija, ki se nahaja v težkih finančnih stiskah, ne bo mogla storiti.

Stališče Belgije

razburja Francijo

Pariška vlada zahteva jasen odgovor

Pariz, 17. okt. — Francoski zunanji urad je poslal noto belgijski vladi, v kateri vprašuje, ali govor kralja Leopolda o "nevturalnosti" pomeni, da bo Belgija preklicala vojaški dogovor, ki ga je sklenila s Francijo. Nota zahteva pojasnila, kakšno stališče bo Belgija zavzela glede lokarnske pogodbe in kakani bodo njeni odnosi z Ligo narodov v bodočnosti.

Nota je bila sestavljena po konferenci, katere so se udeležili premier Blum, zunanji minister Yvone Delbos in Camille Chautemps, državni minister in vodja grupe socialnih radikalcev v vladi ljudske fronte. Ti so izjavili, da je govor kralja Leopolda, v katerem je dejal, da Belgija ne bo nudila vojaške pomoči drugi državi, če bo napadena, moralni udarec mirovni strukturi Evrope. "Leopoldov govor je morda začetek gibanja malih držav, ki hočejo vojaško protekcijo s strani velesil, toda same nočejo prevzeti tega bremena," je dejal predstavnik francoskega zunanjega urada.

Govor belgijskega monarha na seji kabineta je po mnenju francoske vlade dokaz, da bo Belgija še nadalje raztrajala, da morajo Francija in druge države, ki so podpisale z njo vojaške pogodbe, ščititi mejo Belgije, toda ta odklanja slieno pomoč drugim državam. Tu prevladuje bojazen, da bodo Belgiji sledile Holandska, škandinavske in baltičke države in zahtevale protekcijo proti invaziji njihovega ozemlja, toda same ne bodo hotele prevzeti nobenih obveznosti.

Sedaj so se oglašili francoski desničarji in obdolžili so Blumovo vlado, da je ona odgovorna, ker je Belgija zavzela to stališče. Ako ne bi bila Francija sklenila pogodbe, vzajemne vojaške pomoči s Sovjetsko unijo, bi bila situacija drugačna. V slučaju nacijskega napada na Rusijo, bi morala Francija priiskočiti na pomoč sovjetski vladi in Belgija bi tako postala novo bojišče.

Finančne težave

Mussolinijevе vlade

Mussolinijev režim išče posojilo v Ameriki

Rim, 17. okt. — Vprašanje ustanovitve kredita v tujemstvu, zlasti v Ameriki, je sedaj največji problem Italije. Mussolinijeva vlada poseduje ameriške vrednostne papirje in obveznice v vrednosti \$200.000.000 in te bo sedaj skušala prodati na ameriškem trgu v upanju, da bo dobila novo posojilo v Ameriki. Te papirje in obveznice je vlada dobila, ko je prišla lastniške, da so jih izmenjali za italijanske bonde pred in v teku vojne v Abesiniji.

Glavna zapreka v zvezi z izkannjem novega posojila v Ameriki je Johnsonov zakon, ki je bil sprejet v kongresu in določa, da mora vsaka država, ki je naredila dolg v Združenih državah, redno plačevati svoje obveznosti, če hoče dobiti novo posojilo. Italija dolguje Ameriki \$2.500.000.000, a je, kakor Velika Britanija, Francija in druge evropske države, prenehala s plačevanjem obresti in kapitala.

Fulcio Suvich, novi italijanski poslanik v Washingtonu, je bil instruiran, naj skuša dobiti posojilo v Ameriki, toda on nima nobenega določenega programa, na čigar podlagi bi bila mogoča pogajanja glede novega posojila. Dogovor, ki ga je Italija sklenila z Anglijo, je nadaljnja ovira. Ta določa, da mora Italija plačati enako vsoto na posojilo, ki ga je napravila v Angliji, kakor Ameriki, kadar se bo odločila za plačevanje svojih obveznosti v Združenih državah. Tega Italija, ki se nahaja v težkih finančnih stiskah, ne bo mogla storiti.

da mora vsaka država, ki je naredila dolg v Združenih državah, redno plačevati svoje obveznosti, če hoče dobiti novo posojilo. Italija dolguje Ameriki \$2.500.000.000, a je, kakor Velika Britanija, Francija in druge evropske države, prenehala s plačevanjem obresti in kapitala.

Fulcio Suvich, novi italijanski poslanik v Washingtonu, je bil instruiran, naj skuša dobiti posojilo v Ameriki, toda on nima nobenega določenega programa, na čigar podlagi bi bila mogoča pogajanja glede novega posojila. Dogovor, ki ga je Italija sklenila z Anglijo, je nadaljnja ovira. Ta določa, da mora Italija plačati enako vsoto na posojilo, ki ga je napravila v Angliji, kakor Ameriki, kadar se bo odločila za plačevanje svojih obveznosti v Združenih državah. Tega Italija, ki se nahaja v težkih finančnih stiskah, ne bo mogla storiti.

Po devaluaciji lire, katere vrednost je bila znižana 41 odstotkov v smislu nedavno izdanega vladnega dekreta, so pričele naraščati cene življenjskih potrebščinam. Vlada in fašistična stranka se sicer trudita, da preprečita navijanje cen, toda doslej nista dosegli nobenih uspehov.

Govorice o likvidaciji Coughlina

Jezik mu zavežejo z odstranitvijo škofa?

Detroit. — (FP) — Tukaj krožijo govornice, da bo politična kariera notornega "fathra" Coughlina in Lemkejevega šefa likvidirana v bližnji bodočnosti. Po precej avtentičnih poročilih bo Coughlin potanjen s političnega odra z odstranitvijo njegovega škofa Gallagherja. Vlija katoliška hierarhija je menda prišla do tega zaključka po Gallagherjevi vrnitvi iz Rima, kakor pravi ta vest.

Škof Gallagher je bil dolgo časa Coughlinov protektor in začetnik pred višjimi katoliškimi krogi. Pretveža za odstranitvijo tega škofa bo menda njegova visoka starost, v resnici pa želja visokih cerkvenih krogov, da zamaše usta notoričnemu Coughlinu.

Možno je tudi, da se bo Coughlin umaknil iz javnosti radi "slabega zdravja." Vsaj nekateri tako to tumačijo Coughlinove "omedlevce" zadnjega časa. S pozorišča se ima baže umakniti še pred volitvami.

Trgovci s smrtjo obetajo umetne epidemije

(Nadaljevanje s 1. strani.)

"To bo ena izmed funkcij aeroplanov v prihodnji vojni." "V pridelovnu bakterij bo več profita kakor pa v izdelovanju bomb. Kakor je razvidno iz lestvice, se bo večina bakterijskih kultur prodajala za več ko \$300 funt. Stroški produkcije, vključivši plače uradnikov in eksperimentiranja, bodo znašali manj kakor šest dolarjev za funt," pravi ta list. Tako je prostituirana znanost v službi profitarjev.

Francoski socialisti pozdravljajo premierja Bluma ob povratku v Pariz iz Zeneve.

Vladna podpora za bedne

11 držav prejelo nad 13 milijonov zadnje tri mesece

Washington. — Zvezna zaščitna komisija je te dni nakazala 11 državam za podpiranje starčkov, slepcev in osirotelih otrok \$13.738.006 za oktober, november in december. Te države so New York, Pennsylvania, Ohio, Connecticut, Idaho, Maine, Maryland, New Hampshire, Mississippi, Illinois in Nebraska. Računa se, da bo okrog 374.755 oseb deležnih te podpore.

Od prošlega februarja je federalna vlada izdala v ta namen \$76.864.257. Od te vsote je Mo za starostno pokojnino \$68.770.555, za slepce \$2.591.980 in za osirotele \$5.501.724. To subvencijo je dobilo 42 držav, ki imajo starostno in drugo socialno zakonodajo. Pokojnino prejema 981.633 oseb, podporo za slepce 20.633 in podporo za osirotele 295.800 otrok, skupaj 1.808.977 oseb.

Za pokojnino prispeva zvezna vlada polovico, države pa polovico, za podporo slepcev in osirotelim pa približno eno tretjino. Vse države morajo s svojimi zakoni zagotoviti minimalnim predpisom zveznega zaščitnega zakona in biti potrjeni po federalni zaščitni komisiji.

Sovjetska Rusija poslala strelivo v Španijo

(Nadaljevanje s 1. strani.)

podpisale nevtralnostni dogovor. Sovjetski vladni krogi so naznanili, da ne bodo umaknili zahteve glede bloкаде portugalskih pristanišč, skozi katere Italija in Nemčija pošiljata orožje, letala in municijo španskim rebelev. Kakšno akcijo bo Moskva podvzela, če bo evropski nevtralnostni odbor ponovno odbil to zahtevo, v tem momentu ni znano.

V not, katero je Mojsejevič Kagan, reprezentant sovjetske vlade v nevtralnostnem odboru, naslovil lordu Plymouthu, načelniku tega odbora, je ponovno urgiral vzpostavitev mednarodne kontrole portugalskih pristanišč. Dalje je zahteval takojšnje sklicanje seje članov nevtralnostnega odbora, ki naj bi razpravljali o tem vprašanju, toda lord Plymouth je zahtevo odklopil.

Hutcheson resigniral kot podpredsednik ADF

Washington, D. C., 17. okt. — William Hutcheson, predsednik teatarske unije, je včeraj resigniral kot podpredsednik Ameriške delavske federacije. William Green, predsednik ADF, je zaničkal govornice, da ima resignacija zveze z "nestrankarskim" poročilom o sedanjih predsedniških kampanji, ki ga bo federacija objavila. Hutcheson je načelnik delavskega odseka izvršitvene odbora republikanske stranke. Poročilo, ki ga je federaci-

ja objavila, vsebuje delavski rekord predsednika Roosevelta in govornjra Landona, predsedniškega kandidata republikanske stranke ter delavske točke v platformah obeh starih strank. David Dubinsky, predsednik unije International Ladies Garment Workers, je že prej resigniral kot član eksekutive ADF. Izpraznjeni mesti sta sedaj zasedla George A. Brown, predsednik unije filmskih operatorjev in Edward Flors, predsednik unije hotelskih delavcev. Dubinsky je član Odbora za industrijsko organizacijo, ki vodi organizatorično kampanjo med jeklarskimi in železarskimi delavci.

Nova gonja proti katolikom v Nemčiji

Nacijska policija navelila na nadškofovo stanovanje

Monakovo, Nemčija, 17. okt. — Nacijski policijski agenti so udrili v stanovanje nadškofa Alberta Yassala Torregrosa, bivšega papeževega nuncija na Bavarskem, kjer so zasneli večje število dokumentov in tiskovin. To je bil že drugi naval na nadškofovo stanovanje v tem mesecu.

Naval pomeni obnovev nacijske gonje proti katolikom, ker so skušali olizeti gibanje mladinskih katoliških organizacij, katere je nacijska vlada razpustila. Sedaj je bila izdana odredba, da morajo vse nune, ki poučujejo otroke v bavarških šolah, resignirati do 1. januarja prihodnjega leta. To je v skladu s programom nacijske stranke, ki določa mobiliziranje nemške mladine v Hitlerjevih mladinskih organizacijah.

Nacijski nasprotnik bo šel v Mehiko

New York. — Prijatelji Ottona Richterja, 21-letnega nacijskega ubežnika, so s svojimi prizadevanji toliko uspešni, da ne bo deportiran v Nemčijo, marveč je dobil dovoljenje od mehiške vlade, da se lahko naseli v Mehiki. Proti deportaciji v Nemčijo se je boril Odbor za protekcijo tujcemcev. Z njim bo odšla tudi njegova žena, ki je Američanka. Richter je bil v tujakšnem zaporu, kjer je čakal deportacije, 18 dni v gladovni stavki.

ENA TRETJINA JE ZGUBLJENA

Če si premislite, da stane ena steklenica nad pet centov — en nikl, katerega noben pameten človek ne bo vrgeł proč, je torej jasno, da bi se morjala ta zanemarjenost steklenic mleka prenehati. Mlečna industrija si je nadelala hvalavredno delo, ko je pričela s agitacijo pouka, kako odpraviti to slabost, še posebno da se opozori bišne gospodinjice in prodajalnice, da sanemarjenost povzroča višjo ceno mleku, ki se pa kaj lahko prepreči, ako se pravočasno vrne steklenico domov. Nikomur ne bi prišlo na um, da bi sagrali vsrzan tretjino steklenice mleka, ki pa stane manj ko steklenica sama. Končno je ravno tako valno, da se pazi, da gredo prazne steklenice nazaj originalnemu lastniku, kot je potrebno paziti na hranitev mleka za prihodnji obod. — (Adv.)

Slika kaže člane unije godbenikov, ko piketirajo kinogledališča v New Yorku.

KRIŠTOF DIMAČ

Spisal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

Kmalu se je približal Schroederju in v tem redu so vse tri sahi zdrevile na gladino pod ledenim jezom, kjer je čakalo mnogo ljudi in psov. Do Dawsona je bilo le še petnajst milj.

Pl. Schroeder s svojimi desetmiljskimi preprežnimi postajami je bil premenjal pse pet milj prej in je imel še pet milj pota do prihodnje postaje. Iz tega razloga se ni ustavil, nego priganjal svoje pse v polnem diru naprej. Veliki Olaf in Dimač sta prepregla z bliskovito naglico in njuni sveži vpregi sta kmalu dotekli, kar je bilo zamujenega. Veliki Olaf, ki mu je za petami sledil Dimač, je prehitel pl. Schroederja in zapeljal v ozko gaz, ki se je tam pričenjala.

"Se zmeraj dobro, a ne predobro," se je Dimač spomnil Spencerjevih besed.

Pl. Schroederja, ki je zaostal, se zdaj ni več bal, toda pred njim je bil še vedno najboljši priganjal psov v deželi. Prehiteli njega se mu je zdela domala nemogoče. Zopet in zopet je poglaval svojo vprego tik do njegovih sani, ampak istotako je Veliki Olaf vselej izpodbudil svoje živali, ki so s povečano naglico zdrijale naprej, in Dimačeva vprega je znova zaostala. Tekma seveda tako dolgo ni izgubljena, dokler ne dobi eden ali drugi, in Dimač se je zadovoljil s to mislijo, ter se Olafa držal kot klop. "Petnajst milj, to je dolga pot in se med tem časom marsikaj lahko pripeti," si je mislil.

In res, tri milje pred Dawsonom se je nekaj pripetilo. Kako se je Dimač začudil, ko se je Veliki Olaf dvignil in s kletvijo in bičem pokušal iztisniti iz svojih živali poslednjo mrvičico ognja. To sredstvo bi bil smel uporabiti šele poslednjih par sto korakov, ne pa zdaj, ko je bilo treba predirjati še tri milje dolgo pot. Dimač je dobro vedel, da tak pogon pse ubija, pa si vendar ni mogel kaj, da ne bi posnemal svojega prednika. Njegova lastna vprega je bila izborna. Nobena druga na Yukonu ni bila tako utrjena in tako dobrega duha. Poleg tega je svojim psom Dimač pomagal vlačiti, jedel je in spal z njimi ter natanko poznal vsako žival posebej. Dobro je vedel, s čim se je temu ali onemu moči prikupiti in kako doseči, da se žival žrtvuje do poslednjega diha.

Preleza sta jez in zavozila na ledeno gladino na drugi strani. Veliki Olaf je bil komaj petdeset čevljev pred njim. Nenadoma se je sam Bog ve od kod vzel nova vprega s sanmi in hitela k njemu. Dimač je v trenutku razumel njegovo grozno ukano. Veliki Olaf je imel pripravljeno svežo vprego, ki zanjo nihče ni vedel, celo tisti ne, ki so stivali nanj.

Dimač se je obupno trudil, da bi ga prehitel medtem, ko se je pripravil, da preskoči z enih sani na druge. Začela se je nenavadna tekma. Z bičem in besedo je Dimač primoral svoje živali, da so dohitile vprego Velikega Olafa, s katero so dirjale potem vstric. Olaf se pri tako vratolomni naglici ni drznil preskočiti na sani, ki so drevile poleg njega. Ako bi zgrešil in omahnil v sneg, bi Dimač hipoma šinil naprej, in tekma bi bila izgubljena.

Veliki Olaf se je poskušal poglati naprej in je z mojskarsko roko osaril svoje pse k večji hitrosti, toda Dimačev pes-voditelj nikakor ni hotel zaostati in se je še vedno poganzal vstric poslednjega psa Olafove vprega. Pol milje daleč se vse tri sani drevile tako blizu skupaj, da so se kar zadevale. Razmeroma široka ledena gladina se je začela bližati koncu. Tedaj je Veliki Olaf sklenil poizkusiti svoje srečo. V hipu, ko so se mu sani s svežo vprego približale, je planil nanje in komaj jih je začutil pred seboj, je že pokleknil in z bičem ter besedo jel izpodbujati spočite živali k diru. Glad-

ka ledena plan se je zožila v tesno gaz in Veliki Olaf, ki je bil komaj sežen pred tekmečem, je poglaval vanjo svojo vprego.

"Človek toliko časa ni poražen, dokler ni poražen," je modroval Dimač sam pri sebi in Veliki Olaf se ga ni mogel otresti, pa naj je gonil in priganjal, kakor je hotel. Niti ena tistih vpreg, ki so Dimaču vozile prošlo noč, ne bi bila kos tako morilni naglici in pa naporu in tako čisto sveži vpregi. In vendar, ta naglica je polagoma morila Dimačeve pse. Ko so zavili krog hriba, vrh katerega stoji klondajska trdnjava, je začutil, kako jim sile pešajo. Začeli so zaostajati, dasi komaj vidno. Čevlji za čevljem se je večala razdalja med obojimi parom in končno je Veliki Olaf presegal Dimača za več korakov.

Vse prebivalstvo klondajske trdnjave se je tolpiło na reki in burno pozdravljalo tekmovalca. Tukaj se vodi Klondike in Yukon stekata. Pol milje od tam nasproti Klondika pa stoji na severnem bregu Yukona mesto Dawson. Hrup še bolj navdušenega pozdravljanja je zadonel in Dimač je zapazil, da se mu z veliko naglico približujejo sani. Spoznal je krasne živali, ki so bile vprežene. Bile so last Joy Gastellove. Joy Gastell sama jih je tudi vodila. Oglavnica njenega kožuha iz verčičnih kožic ji je bila zdrnila na pleča in odkrivala ovalen obraz, kakršen je moči videti na starih kamenjah (dragi kameni z vrezanimi podobami), obrobjen od bujnih črnih las. Rokavice je bila snela in vihtela bič v golih rokah.

"Skočite!" je zaklicala, ko sta si vodilna psa pokazala zobe.

Dimač je že planil na njene sani in obstal za njenim hrbtom. Radi padca njegovega krepkega telesa so se sani močno zazibale, toda deklica ni omahnila. Kleče je vihtela bič in zapovedujoče klicala:

"Hi, mali, hi!" In plemenite živali so lajale in cvilele od neodoljive želje, dohiteti in prehiteti vprego Velikega Olafa.

In potem, ko je njen vodilni pes dosegel sani Velikega Olafa in končno korak za korakom došel vstric njegovega vodilnega psa, je velika množica na dawsonskem bregu skoro pobesnela. Bila je to zares množica, zakaj sleherni delavec je bil tisti dan odločil svoje orodje in prišel gledat, kdo bo zmagal pri dirki. Smrtna strast, s katero sta se tekmovalca kosala ob koncu stodesetih milj, je res upravičevala to bešnost gledalcev.

"Kadar boste na čelu," je zaklicala Joy čez rame, "zginem."

Dimač je skušal ugovarjati.

"Pazite na zarežani ovinek sredi klanca," ga je posvarila.

Obe vpregi sta že drevili vstric. Bilo je komaj šest čevljev razmeha med njima. Veliki Olaf si je nekaj časa pomagal z besedo in bičem ter dirjal v korak s svojim tekmečem. Potem pa je, počasi, palec za palcem, pes na čelu dekličine vprega začel prehitovati Olafovega.

"Pozor!" je zaklicala Joy. "Zdaj zdaj pojdem. Nate biči!"

In ko je segel po biču, sta zašlišala svarilni krič Velikega Olafa. Pa je bilo prepozno. Njegov vodilni pes je, razjarjen radi poraza, zasadil zobe dekličinemu vodilnemu psu v bok. V trenutku sta obe vpregi planili druga na drugo. Sani so zletele čez bojujoče se živali in se prevrnile. Dimač se je z veliki trudom pobral s tal in poskušal še deklici pomagati na noge, a ta ga je porinila od sebe in poklicala: "Pojdite!"

(Dalje prihodnjici.)

sploh nima nobene moči in prilagoditi se ne da. Mar misliš, da jo boš mogel zdesirati? Od dresure bo ali sama krepnila ali pa ti nad njo. S tem ne bo nič.

— Kaj pa ščurek? — vpraša Kuklin, ki mu že upada pogum. — Ščurka bova že našla. To ne bo težko. Pač bo pa z bolho težje.

— Toda bolha, to je glavno — meni Kuklin — mlajši. — Bolha vleče v sredini. Izabela Moric. Brez nje ne gre.

Nekaj časa oba molčita. Solnečne pege skačejo po brezovih drevih. Vedno nežneje se razcvita pomlad. A skozi odprto okno se sliši nejasno, kakor v sanjah, glas Kuklina — starejšega:

"O ljubav, ti čar varljivi ... In brenkanje strun.

— Dobro, — pravi Senjko nankrat in odločno vstane. — Bolho ti ujamem in še veliko. Ščurka pa ujami sam doma v kuhinji — to je domača žival. Bolha je pa svobodna ptica tako kakor midva. Težko se da spak ujeti. No, pa bo že kako šlo ... Rad bi samo vedel, kako jo boš dresiral. Kako neki je treba ravnati z njo?

— Prijazno, — odgovori Kuklin — mlajši. — Bog varuj tepati ali kaznovati jo! Samo prijazno.

Pri tem že vidi, kako zardi Valja Semenova, ko dobi tako nepričakovano darilo. Kako bo zardela in se nasmejela.

Minili so štirje dnevi. Ta čas se je marsikaj zgodilo. Ta čas je hripa Abela Kuklina skoraj izginila, toda ljubezen se je vedno bolj komplicirala. Ta čas poženo popki na brezovem grmu in prilite skorci. Ta čas začne velika svetla bolha, ki jo je ujel Senjka in zapri v škafčico s steklenim pokrovčkom, kazati po mnenju Osipa Kuklina znake, da razume. Tako recimo, če se priže vžigalica nad steklom, bolha Izabela Moric zelo napeto opazuje plamen. To je prvo. Drugo je pa: če se zabrenka na kitaro, sede Izabela na steklo in prisluhne. Kmalu, prav kmalu se bo že lahko pokazala jasnim očem Valje Semenove, ki je od grozečega in ponavljalnega ispitja iz računstva pošteno shujšala in postala še lepša.

Osip Kuklin je zaradi sladkega in boleznega razburjenja sploh prenehal spati. Polagoma se je odrekel "mešani trojki". Za osvoboditev ženskega srca zadoštuje Izabela Moric sama. Sam bog varuj tepsti ali kaznovati jo! Samo prijazno, samo z ljubeznijo.

Minila sta še dva dneva. Osip Kuklin je sklenil pokazati Senjki Isabelin napredek. V ta namen je Senjko skrivaj odvedel v kuhinjo, česar sicer stanovalci sploh ne dovolijo.

— Na dvorišču ti je ne morem pokazati, — pravi Kuklin mlajši. — Lahko bi se razburila, ker tega ni vajena. Včeraj sem napravil v škafčico majhno luknjico in pritisnil na njo prst. Zagriznila se je vanj: vidi se, da me je spoznala. Zdaj bom že lahko začel z zapreganjem.

Senjka je tudi razburjena. Zenske sicer prezira in zato visokega namena darila ne razume, toda dejstvo, da je postala iz divje, sami sebi prepuščene in brezimenske živalice kulturna Izabela Moric — to dejstvo je postavilo na glavo vse njegove pojme.

V kuhinji vlada prazničen red in mir. Stedilnik krase hladni likalniki in girlande plenice. Čížek, ta nedvomni ostanek starih navad, pripadajoč nekoč enemu samemu individuu, zdaj pa kolektivna last vsega stanovanja, si umiva nožice in poskuša kopati se. Tu pa tam se mu izvija iz grla značilni stekleni živ žav, v katerem je pomlad. Stanovanje je prazno. Sofer Jakov Serdjukov sedi nekeje v kremlji pri pol litru: dvignili so se za njim oblaki prahu. "Vsevezno babico" je premagal nepremagljivi pomladni spanec. Drugi so se razbežali in razšli vsak na svojo stran.

Senjka stoji pri kuhinjski mizi. Z eno roko se je prijel krepko za nos, kakor da črpa iz njega potrebno zalogo moči. Odpro se vrata in vstopi Osip Kuklin. Previdno nese škafčico s steklenim pokrovčkom, na katerem se poigrava solnčni žarek.

— Evo je, — zasepeta Kuklin mlajši. — Takoj ti pokažem, kako pametna je: vse razume, sa-

mo govoriti ne zna. Toda z njo je treba ravnati lepo in počasi. Obrne se in vidi, da mu sledi za petami rjava mačka s kodrastim repom in z opraskanim ušesom, bratova ljubljena.

— No, ta nas ne bo motila, — nadaljuje. — Ne bo nas motila, kajti ona se počasi ...

Senjka se še krepkeje prime za nos in stoji pri mizi kakor vkopan. Tišina. Čížek ne razmetava več zrn, mačka je skočila na stol in se iztegnila v blaženem dremanju. Bliza se trenutek Isabele Moric. Ah, kako se bo nasmejela Valja Semenova, ko jo zagleda! Kako se bo nasmejela in zardela!

— Torej tu je, — pravi Osip Kuklin, — pogled, tu je ena izmed tisočerih.

Previdno postavi škafčico na mizo. Tisti hip pa skoči rjava mačka, privabljena po nenadnem svitu stekla v roparskem skoku na plen, stisne v tačicah krhlo stekelce in ah — že je Isabela ječa v razvalinah. Osvojenjena Isabela se počene v elegantnem skoku v zrak, za hip se pokaže črna pika na mačjem hrbtu kakor na kraju gozda, potem se pa izgubi v njegovi goščavi. Za vedno! Edina ... Ena izmed tisočerih ... Vse je uničeno: Valja Semenova ne bo zardela, ne bo se nasmejela. Sreča je šla mimo Osipa Kuklina in komaj se ga je dotaknila.

"In ona, ki mi slaj je bila že v dalji zopet je neznani ... O ti ljubav, ti čar varljivi, ki vse življenje te lovimo ... poje za steno glas, poln hrepenjenja. Kitaro, srebrnostruna kitaro ga spremlja. Kraj dejanja — Moskva. Čas — konec aprila. Solnce zahaja.

HUMOR

Kakor v raju ...

On: "Pri meni boš živela kakor v raju!"

Ona: "Se že poznamo: nikoli ne bom imela nič za obleči!"

Z drugimi besedami

— Moja žena je navdušena za sirovo hrano.

— Tudi moja žena noče kuhati.

Ni dobrih in slabih dejanj, slabi ali dobri so le nameni, ki jim služijo dejanja.

Sodnik: "Ali ste udarili tožitelja v afektu?"

Toženec: "Ne, na večnih stopnicah."

Druga plat zvona ...

"Vi imate srečo, gospa Piskernik, ker je vaš najemnik trgovski potnik. Se vam vsaj stvari ne kvarijo, če je gospod toliko na potovanjih."

"Da, da, — nesreča je samo v tem, da je prvega zmerom nekeje v Srbiji ...

JAZ PREDSTAVLJAM VREDNOST NE VRZITE ME PREČ

Jaz stanem dober denar. Če me vrzete proč, mora mene mlekarne nadomestiti z drugo steklenico. Jaz sem last mlekarne in ona me potrebuje, torej ne mecite me proč na kup pepela. Umite me in vrnite me vašemu mlekarju.

HVALA VAM!

Al Smith, ki je napovedal vojno Rooseveltovi administraciji.

Skrivnostni gostač

Gospa Neža in gospa Spela se pomenkujeta pri škodolici kave o najnovejših dogodkih.

"Zakaj ste svojemu najemniku odpovedali?" vpraša gospa Neža.

"Veste, gospa," odgovori gospa Spela, "zmerom sem bila odkritosrčna in poštena ženska, nikoli nisem ljudi obirala, nikogar nisem sumničila — toda če takle gostač dan za dnem klobuk obeša na kljuko, da zakrije ključavnično luknjo, potem prav gotovo nekaj pri njem ni v redu."

Tako nor pa spet ni!

"Ježeš, kako sem zaljubljen stoka Mirko. "Na pol nor sem od ljubezni!"

"Pa se oženi!" mu svetuje prijatelj.

"Ne," odkima Mirko. "Tak nor pa še nisem."

Pav

Mala Ančka je pri babici na bisku. Prvič v življenju zagleda pava. Vsa razburjena steče v hšo in vzkligne:

"Babica, brž pridi! Ena puščica je popolnoma razcvela ..."

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri acesmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je ... \$7.50
1 tednik in ... 4.80	1 tednik in ... 6.30
2 tednika in ... 3.60	2 tednika in ... 5.10
3 tednike in ... 2.40	3 tednike in ... 3.90
4 tednike in ... 1.20	4 tednike in ... 2.70
5 tednikov in ... nič	5 tednikov in ... 1.50
Za Evropo je ... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahvaloval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnik knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vođstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-53 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne pojasnila.

Vera Ibner:

Mešana trojka

In ona, ki mi slaj je bila že v dalji, zopet je neznani ... O ti ljubav, ti čar varljivi, ki vse življenje te lovimo ...

poje za steno glas, poln hrepenjenja. Kraj dejanja — Moskva. Čas — konec aprila. Solnce zahaja ...

Stanovanje je prazno. Sofer Jakov Serdjukov je svignil s svojim avtom nekam na cesto: za njim so se dvignili oblaki prahu. Starka Timofejevna "vsevezna babica", kakor so jo nazivali sosedje, je odracala na trg. Drugi so se tudi razšli, vsak na svojo stran. Samo fotograf Abel Kuklin — starejši, bolan za hripo in ljubeznijo — v obeh primerih lahko, toda s komplikacijami — igra tiho na kitaro in poje napol leže, napol sedeč v postelji s toplomerom pod pazduho. Pri nogah mu dremlje sibirski mačka s kodrastim repom, rjava kakor lisica. Prede v taktu s kitaro. "O pomlad — tako se zdi da prede — poznam te. Tudi jaz imam ranjeno srce in sveže opraskano uho. ... O ljubezen."

Zunaj brsti pomlad. Na zidu na sosedne hiše je razsvetel plakat, ka". Mešana trojka — vprega

kričeč zelen in rdeč kakor tulipan. Kuklin — mlajši, Osip, Ablov brat, bodoči fotograf za enkrat pa še učenček ljudske šole, hiti mimo in obstane kakor vkopan. (Abel, kje je tvoj brat Jožef, bi vprašali ml.) Cita plakat in sijajna misel mu šine v kodrasto glavo. Navzlic svoji glavski starosti je namreč tudi Kuklin — mlajši zaljubljen. Ljubljena žena, Valja Semenova, stanuje v istem stanovanju in hodi z njim v isto šolo. Ona je vnukinja "vsevezne babice". Sirota — prav kakor on. In kakor on se tudi ona muči z desetinskimi ulomki. Skupni interesi rode prijateljstvo, to je stara stvar, prijateljstvo pa preide prej ali slej v ljubezen, a ljubezen živi od junaštev. Zato se Osip Kuklin odloči storiti v ime nj ljubezni, če že ne junaštva, pa vsaj nekaj posebnega in izrednega.

Kričeč zeleni plakat oznanja prebivalstvu Moskve, da bo nastopal v cirklu poleg dresiranih tulnov tudi učen konj, ki zna računati odstotke — tu se Osip Kuklin nasmehe, češ, ta je pa bosa. Nazadnje pa pokažejo — tu mlajši Kuklin od presenečenja kar zajija — s pomočjo potrebnih drobnogledov grandijozno mimodramo "Mešana trojka — vprega

muhe, ščurka in bolhe — vozeča vozček iz drobčkanih palčic, je naslikana tu na plakatu. Bolha, vprežena v sredini, se imenuje Izabela Moric; vse kaže, da igra važnejšo vlogo od muhe in ščurka.

Ko Kuklin mlajši vse to vidi, sklene definitivno ujeti in dresirati tudi mešano trojko in jo potem podariti ljubljeni ženi Valji Semenovi. Toda naprej je treba proučiti zadevo s potepinčkom Senjko, najbližjim svetovalecem in prijateljem.

Senjko, trezna in praktična glava, je poslušal na dvorišču za skladovalnico drv kuklinovski nadrž in vidi v njem slabe strani.

— Pasja noga, — pravi, vrta joč v mislih v brezovo poleno, — ta mešana trojka mi je všeč. Toda postavim, da muha ... Kako bo pa z njo?

— Zakaj?

— Kako to: zakaj? Ali je zdaj pomlad — Je. So zdaj muhe? — Ni jih. No in konec besedi. To pomeni: čakati do poletja.

— Pri nas v kuhinji — se spomni Kuklin mlajši, — se drže muhe vso zimo tam, kjer postavljajo samovar; če se ne motim. Ne vem pa ne točno.

— Seveda ne veš. In tudi če se drže, kaj zato? Mar misliš, da potrebujeva zimsko muho. Vrag jo vzemi, to zimeko muho! Ta